

Tudományos közlemények

A közelmúltban jelent meg Dr. Bárány Ferenc intézetvezető egyetemi tanár szerkesztésében a SZOTE Marxizmus-Leninizmus Intézete Tudományos Közlemények 9. kötete. A kiadvány, amely hat tanulmányt tartalmaz, változatos tematikája alapján tájékoztatást ad az intézetben folyó sokoldalú és folyamatos kutatómunkáról, annak eredményeiről.

Közlési sorrendben szólva az egyes tanulmányokról, elsőként kell említést tenni G. Kubik professzor, az Erfurti Orvostudományi Akadémia Marxizmus-Leninizmus Intézete vezetőjének: *A dolgozó rétegek és osztályok társadalmi közeledése és minőségi továbbfejlesztése mérésének metodológiai megközelítése* című anyagáról. Túl azon, hogy a tanulmány is mutatja a két intézet között meglévő kapcsolatrendszer eredményességét, mondandója elsősorban két szempontból figyelemre méltó. Egyrészt a vizsgálat tárgya: az egyes társadalmi osztályok és rétegek szocialista viszonyok közötti változásainak, mozgásának, ezen mozgás fő tendenciájának — közeledés — a meghatározása, másrészt, ezen lényeges, az osztálystruktúra fejlődésének, de a marxista-leninista párt szövetségi politikájának szempontjából is fontos folyamatok tudományos módszerekkel való vizsgálatának, mérhetőségének a lehetősége és szűkeisége.

G. Kubik professzor kifejti, ahhoz, hogy a szocializmusban az egyes osztályok, rétegek közeledési folyamatait a maga sokoldalúságában kellően megérthessük, három nagy területrelélejtőjében kell vizsgálni a jelenséget. Ezek a következők: 1. A társadalmi-gazdasági szféra vonatkozásában. Ezen belül a termelési eszközök tulajdonformái, a munka jellegének változásai, valamint az osztályi viszonyok azok, amelyek meghatározóak. 2. Az egyes osztályok és rétegek belső szerkezetének és szociális összetételének változásai. 3. A szellemi-kulturális területtel kapcsolatban elsősorban a tömegek kulturális színvonalának milyensége, a szocialista életmód kialakulásának vizsgálata a legfontosabb.

A szerző részletesen elemzi a fenti kérdésköröket, hangsúlyozva, hogy a három megközelítési módot egymással kölcsönhatásban kell szemlélni.

Rendkívül érdekes a gyógyítómunka feltételeinek, a betegellátás színvonalának milyenségével is összefüggő kérdéseket elemez Baranyai Róza—Kotogány Ilona: *A háromműszakos munkarend alapvető feladatai a hazai fekvőbeteg-ellátásban* című tanulmánya. A szerzők a témát több éve kutatták; kezdeti eredményeiket már korábban közzétették. Jelenlegi összegezésüket sokoldalú vizsgálatok, empirikus felmérések előzték meg. A kérdéskomplexumból kiemelendők a háromműszakos munkarend hazai gyakorlatával, élettani és életmódbeli hatásaival, a munkarend korszerűsítésének szükségességével kapcsolatos elemzések. A domináló pozitívumok mellett a szerzők rámutatnak a gondokra, hangsúlyozva, hogy a háromműszakos munkarend nemcsak önmagában tartalmaz megoldásra váró feladatokat, hanem a nehézségeket fokozza — nyilvánvalóan az alapkérdéssel összefüggően — a munkaerő-utánpótlás lehetőségeinek szűkülésével. Végül javaslatokat tesznek a problémák egy részének lehetséges megoldására.

Kékes-Szabóné Papp Jolán: *A társadalmi tényezők növekvő szerepe korunk orvostudományában* című tanulmánya alapvetően a társadalmi haladás, a tudomá-

nyos-technikai forradalom és az orvostudomány különböző összefüggéseit vizsgálja. A szerző abból az ismert jelenségből indul ki, hogy a tudományos-technikai forradalom a pozitív hatások mellett káros következményekkel is jár, amelyek például kifejezésre jutnak a civilizációs ártalmakban is. Kérdés, hogy az ember úrrá tud-e lenni ezeken az ellentmondásokon? Ilyen körülmények között — állapítja meg a szerző — természetesen megnő a szerepe az orvostudománynak, az egészségvédelemnek, az egészségügyi felvilágosításnak. Az erőfeszítések azonban csak akkor vezetnek a kívánt eredményhez, ha a káros hatások felszámolása, illetve megelőzése társadalmi méretekben és szinten valósul meg.

Siroki Dénes: *Adalékok a KISZ-munka országos és helyi tapasztalataihoz* című tanulmányában egy korábbi — 1972-es — felmérés következtetéseit figyelembe véve, most az egyetemi KISZ-szervezet és a KISZ-tagság viszonyát vizsgálja konkrét felmérések alapján. Az első problémakör, amire kitér, a KISZ-tagság nem kielégítő aktivitásának kérdése. Ezzel kapcsolatban ismerteti azokat a hallgatói véleményeket, amelyekben a jelenség okait fogalmazzák meg. Összefüggésbe hozza a problémát a KISZ-szervezet strukturális felépítésével is. Ezt követően a kapcsolatrendszer negatívumaként említi meg azt a tényt, hogy a KISZ-vezetés döntései nem ismerték a tagság többsége előtt, valamint a vezetők választása gyakran formális jellegű. Végül a hallgatói érdekvédelem és információcsere kérdéseire tér ki: A tanulmány értékét és hasznosságát — tehát éppen az adja, hogy megállapításai feltárták azokat a területeket, problémákat, amelyeknek további elemzése alapján gyakorlati intézkedéseket lehet tenni a KISZ-munka tartalmasabbá, demokratikusabbá tétele érdekében.

Igen gazdag forrásanyag alapján elemzi Besenyi Sándor: *A magyar értelmiség felszabadulás utáni társadalmi szerepének, helyének vizsgálata*hoz című tanulmányában a kérdés néhány elméleti, történeti összefüggését. A téma elemzését az értelmiség általános jegyeinek s az értelmiség társadalmi funkciója sajátosságainak kritikus vizsgálatával vezeti be. Ezután az 1945 utáni fejlődési szakasz különböző periódusaiban tekinti át az értelmiség fejlődésében bekövetkező legfontosabb változásokat. Különösen figyelmet érdemel fejtegetéseinek az a része, ahol az értelmiség és a szocialista hatalom, valamint a szocialista organikus értelmiség kérdéseivel foglalkozik, amelyben néhány új megközelítési módot is felvillant az értelmiség-kutatással kapcsolatban.

Benkó Zsuzsanna: *A Szocialista Internacionálé kongresszusai Latin-Amerikáról* című tanulmánya történetileg, 1951-től 1980-ig tekinteti át a Szocialista Internacionálé viszonyrendszerének alakulását általában az úgynevezett harmadik világ országaihoz, ezen belül a latin-amerikai országokhoz. Megállapítja, az imperializmus gyarmati rendszerének összeomlása után megnőtt a jelentősége és szerepe a fejlődő országoknak s ez a felismerés készítette a Szocialista Internacionálé vezetőit arra, hogy ezen országok felé forduljanak, szélesítsék kapcsolataikat, megpróbálják befolyási szférájukba vonni őket. Ezt követően az 1962-es Oslói Nyilatkozattól a Szocialista Internacionálé egyes kongresszusain keresztül elemzi a témát. Tanulmányának befejező részében utal a szociáldemokrata és kommunista mozgalom együttműködési lehetőségére a neokolonializmus elleni harcban.

A SZOTE Marxizmus-Leninizmus Intézetének legfrissebb kiadványa a szakemberek mellett a szélesebb olvasóközönség érdeklődésére is számíthat.

Dr. Fehér István

Szegediek sikere

Bélyeggyűjtőknek

A Magyar Posta december 16-án, Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója alkalmából 20 forint névértékű blokkot hoz forgalomba. Gyűjtőinknek bizonyára külön örömet okoz, hogy a Fénzjegynyomdában készült kiadvány, a lassan már elfelejtett rézművész képzőművész tervei alapján. A blokkon a Főszálló a páva... kezdő sorának kotatja foglalja keretbe a nagyzeneszerző, zenepedagógus és népzene-kutató portréját. A blokk 294 300 fogazott és 7800 vágott példányban készült. A megjelenés napján az arra kijelölt postahivatalok így a Szeged 1-es postahivatal is első napi bélyegzőt használnak.

Párizsban Philexfrance '82 néven rendezték meg az idei bélyeg-világkiállítást, melyen két szegedi gyűjtő is kiemelkedő eredményt ért el. Dr. Lippai Pál 1850—1867-es postatörténeti gyűjteményével arany-, dr. Simády Béla Kárpát-Ukraina gyűjteményével ezüstérmét nyert.

November 28-án Szegeden — vidéken elsőként — megalakult a MABEÖSZ motívumfilatéiai szakosztálya. A szakosztály tömöríti Dél-Magyarország motívumgyűjtőit, emellett elsődleges célja, hogy új elképzelések és irányelvek szerint felkészítse a gyűjtőket gyűjteményük korszerű feldolgozására és a kiállításokon való minél sikeresebb szereplésre. Ennek az összefogásnak előkészítést, gyakorlati célozást a jövő évre tervezett szegedi motívumfilatéiai bélyegkiállítás is, amelyet ezáltal meghirdet a rendező szakosztály.

A Szeged városi, és a Tisza bélyeggyűjtő kör értesíti tagjait, hogy december hónap folyamán összejöveteleit továbbra is a KISZ Városi Bizottság (Tanácsköztársaság útja 7.), I. emeleti nagytermében tartja, vasárnaponként 9—12 óra között.

Deák Endre

Kismamák és kisbabák

Majdnem-kertszomszéd ismerősöm, a kétyerekes aszszonyka szavai csengenek a fülemben, amikor benyitok az előcsarnokba. Vásári forgatagra emlékeztető tömeg hullámszik, kavargó, áramlik ide-oda, a hatalmas belső térben egyik saroktól a másikig, sűrűsödik közepén, hogy aztán újra sugarasan szétáramoljon. „Kétszintes” tömeg: anyukaarcok, embermagasságban, játéka feltehetően gyerekeké, úgy deréktájban. Vagy nem is, inkább lépcsőzetes, hisz vannak itt totyogó „térdigérő” emberkék, kisiskolások, s nini az a kettő ott! Aligha katonai feladatot lát el, miközben kiváló eredményre teljesíti a laposkúszás gyakorlatot. Neki ez a természetes járásmódja! Na, szóval ez az ismerős kismama feddése járt eszemben, hogy miért nem írunk nekik is — „róluk is”, amikor a „Kismamák és kisbabák” feliratot olvasva beszédültem a csupaüveg ház tükörfényes lengőajtáján. Bizom benne, hogy szívesen cserélt volna velem.

Ha ugyanis ő lett volna ott, nyugodtan beülhetne a CAOLA-gyár kozmetikusának székébe, hogy megszépülésért fizettségként csupán azt a türelmet kérjék tőle, amíg csemetéjét másik anyuka vagy a segítségként ajánlókozó rendezőkre bízva

megadja magát az értő kezeknek. S miközben a sminkelő szakember gyakorlati mozdulatokkal bővíti hangulyzottá arcvonásait, tucatnyi tanáccsal látja el, melyik készítményt hogyan, mikor, milyen kombinációban kell használni. Természetesen a gyár termékeit.

Reklám? Nem egészen. Akár csak az sem, hogy a következő bemutatóhelyen kezembe nyomnak egy poharat, s percek alatt vagy nyolcféle gyümölcsitalt kóstoltatnak — azaz, hogy hagynak kóstolni, mert az első után már magam ízleltem végig. Nagykorúsi rostos levek, melyekre nem a kereskedők, az egészségügyi biztatnak, mi mindent nyer a szervezetem, ha ezt iszom. De, ha én nem, akkor nevetlen gyermekem, Vagy, ha ő nevet nagyon nevetlen — ami a korát illeti — akkor a Kecskeméti Konzervgyár bébi-italait, ételeit kínálja — hogy kínáljam neki. S emellett azokat a szaktanácsokat, amelyekkel gazdaságban lesznek az ismereteim annál, mint amit a boltban megszerzek ezekről az étkekről.

Aztán, ha a helyemben lett volna az a szegedi anyuka továbblépett volna a Békéscsabai Kötöttárugyár gyermekholmi ismertetője vagy a Tomi családot gyár-

tó Tiszamenti Vegyiművek mosószert szaktanácsadója, esetleg a játékináló felé... De abból már nem lesz semmi, mert gyermeke úgy húzza — a csikót —, hogy mire utoléri, az egészséges testmozgásra buzdító orvosi tanácsokkal nála már nyitott kapukat döngöttek. S mi, hogy utoléri?! Ha egyáltalán megtalálja! A játékbemutató szomszédságában Ilók és Mihók bábfiguráinak mulatságos történetébe feledkezett bele, odébb meg, a játszósarokban merülhet el a műanyagépítő, hajtogatni való papírok rongybabák és babarongyok — most különösen varázslatos világában, s felfedezheti, hogyan is lett ebből a tejfölszophárból hosszúfülű nyulambulamból?

Mi van ezzel a gyerekkel, kérdezi a Kismama, s erre nemcsak a gyerektől kis időre függetlenné vált „sors-társa”, hanem ha kíváncsi rá, gyermekorvos, pszichológus, védőnő, óvónő és tanár is ad választ. Mert azok is készen állnak... Álltak — a minap rendezett kétnapos akcióban ahol az ötletadó egészségnevelő és a népművelők nyújtottak kezét a főváros és három megye jóra érzékeny szakembereinek.

Hogy kímoldítsák a gyermek levő kismamákat megszokott mindennapjaikból. Szolnokon...

Igriczi Zsigmond

reflektor

Munkavédelem - közlekedésbiztonság

Gyakran — túlságosan is sokszor — esik szó a közlekedési balesetekről, körülményeiről, okairól emberek sérüléseivel és anyagi károkkal járó következményeiről — személyes élmények és újságközlemények alapján egyaránt. Az előtérben minden esetben a különböző járművekkel valamilyen hibát vétő ember áll. S számos olyan baleset is van, amelyek csak bizonyos vonatkozásban függenek össze közlekedési szabályok megsértésével, annak kívül más körülményekkel is. Például a munkavédelmi előírások be nem tartásával.

A napilapok baleseti krónikájában is szerepelt például egy — még október 5-én történt — közlekedési baleset, amely végül egy ember életébe került. A körülmények azonban sokkal összetettebbek voltak, amint azt egy baleseti hírközlemény visszatükrözhetné volna. Azon a napon R. J. Ásotthalmi lakos, a Szegedi Állami Gazdaság egyik lovas fogatával a napra kiadott munkautasítással ellentétben reggeltől mindvégig magánmunkát végzett, s ráadásul estére már alaposan felöntött a garatra (a munkaadóval szemben vállalt kötelezettségnek csak ez már kétszeres megszegése). A fogat azonban ittasan is felült a bakra, és hajította a lovakat, azok pedig megfelelő irányító kéz híján felváltva haladtak az egyik és a másik oldalban. S a lovak éppen akkor váltottak ismét irányt, amikor egy teherautó kerülni akarta a kocsit. Utaközös lett az eredmény, amitől a fogatos lezuhant a földre. Ekkor még nem esett különösebb baja, ám futva szekere után igyekezett, egy odaérkező személygépkocsi pedig halálra gázolta. Ez tehát olyan közlekedési baleset volt, amelynek a munkavédelmi szabályok többszörös megszegése volt az előzménye.

A még csak most lezárult hónapban, november 8-án egy közúttól valamivel távolabb eső baleset ugyancsak emberéletet követelt. Oka részint munkavédelmi előírás, részint közlekedési szabály megszegése, részint a véletlen szerencsétlen közrejátszása is. Szegeden, a Bajai út mentén épülő krematóriumnál földmunkát végzett egy Volvo típusú rakodógép. A gép kezelője — munkája folytatása érdekében — egyszerűen csak megindult hátramenetbe, s halálra gázolt egy embert, aki pillanatokkal előbb érkezett oda. Az elhunyt munkabeosztása miatt is tudhatta volna például azt, hogy nem lehet, de legalábbis veszélyes egy ilyen gép mögött tartózkodni, még megállni is. Am a gépezetű sem tett eleget minden követelménynek. Nem adott például figyelemztető hangjelzést. A munkagép pedig nem volt külső visszajelző tükör, ami a hátrahúzó veszélytelenségéről segítő tájékoztatást adhatott volna számára.

Példáink csak érzékeltetni akarják azt, hogy a munkavégzéssel kapcsolatos előírások semmibe vétele közlekedési baleseteket idézhet elő, s tipikusan munkahelyi balesetek is szorosan összefügghetnek — és nagyon sokszor — a közlekedési balesetekkel.

KRESZ előírásainak figyelmen kívül hagyásával.

A példák új keletűek, mintegy a felvetődő problémákat kiélezni szándékoznak. A meglévő gondokat jelzik anélkül, hogy sommás ítéletet akarnának kimondani.

Zrinyi Péter

A ma meglévő ilyen jellegű gondok pedig jóval nagyobbak lennének, ha mindezek megelőzésére nem irányulnának közös erőfeszítések. A Minisztertanács még 1972. évi keltezésű, 2024. számú határozata kimondja, hogy a szakszervezetek a korábbiakkal fokozottabban foglalkozzanak a közlekedésbiztonság kérdéseivel, s ennek érdekében működjenek együtt az OKBT-vel, illetve annak megyei szervezeteivel. Ennek megfelelően alakult ki megyénkben is a Szakszervezetek Megyei Tanácsa és a Csongrád megyei KB kapcsolata.

E kapcsolatáról elmondhatjuk, hogy az igen sokrétű, s egyszerűsített bonyolult is. Például az SZMT a vállalati, üzemi szakszervezeti bizottságok révén terjeszti a KBT balesetmegelőző célú propagandaanyagait, a Közlekedésbiztonsági Tanács pedig szakembereket biztosít az egész megyében az üzemekben, vállalatoknál sorra kerülő közlekedési jellegű előadásokhoz, vetélkedőkhöz, s minden — e témával összefüggő rendezvényhez.

Az SZMT munkavédelmi osztálya már — a korábbi, hasonló célú közlekedés után — három évvel ezelőtt felszólította a megye üzemeit, vállalatait arra, hogy a munkavédelmi oktatások keretében rendszeresítsék a közlekedési rendszabályok oktatását is. A megyei feladatmeghatározás talákozott az országos célkitűzésekkel. A SZOT Munkavédelmi Felügyelője például KRESZ-tolókat nyomtatott ki, amelyek rövid időn belül népszerűvé váltak a legkülönbözőbb munkahelyeken. Felhasználták azokat munkavédelmi vetélkedőkön, és sok helyen a szocialista brigádok, KISZ-alapszervezetek legkülönbözőbb vetélkedőin is.

Általánosnak ítéltethető meg az a tapasztalat, hogy ma már a vállalati vezetők is egyre nagyobb figyelmet fordítanak gépjárművek forgalombiztonsági ellenőrzésére, a gépjármű- és rakodógépvezetők közlekedési szakismereteinek gvarapítására. Néhány nagyvállalatnál már jó kezdeményezések vannak a gyárkapukon belüli forgalomszervezési szakszerű kialakítására is. E vonatkozásban jó kezdeményezés történt például a Szentesi Baromfifeldolgozó Vállalatnál, a Szegedi Szalámgvár és Hús kombinátban, a DEFAG-nál és a Szegedi Konzervgyárban.

A valamikor Csongrád megyei kezdeményezésre országos méretben is elterjedt Vezess baleset nélkül! (mai elnevezésével: Vezess biztonságosan!) mozgalom a közelmúltban új szakaszhoz érkezett azzal, hogy nemcsak ipari üzemek, vállalatok és különböző intézmények de a mezőgazdasági üzemek különböző gépjárműveket vezető szakemberei is részt vehetnek rajta. A megyei KBT értékeli és öklevelekkel díjazza a versenyben jó eredményeket elértéket. A vállalatok gazdasági vezetői azonban többnyire tartalmaznak is az oklevélszerzőket, mintegy ösztönözve a többi gépjárművezetőt a balesetmentes közlekedésre.

A közlekedési biztonságának javítására törekvés ma már kimondhatóan általános része a munkavédelmi feladatoknak az üzemekben. S bár előfordulnak a példánkban említettekhez hasonló balesetek, egyre szervezettebb és szakszerűbb intézkedések történnek azok számának csökkentésére.